

kunde miste al Ret. Vi have givet dem en vis Udkomst til at bevare deres Ret, og at de derefter skulde kunne paaberaabe sig, at man har brudt Tro og Love overfor dem, det tror jeg Ingen vil kunne paastaa.

Hvad de to andre Vædringsforslag angaar, Forslagene under Nr. 4 og under Nr. 9, da er det jo ganske naturligt, at Enhver anbefaler sit, og at Indenrigsministeren finder sit bedst, medens Udvalget ikke kan Andet end vedblivende at tro, at dets fortjener Thingets Vedtagelse. Det høie Thing veed jo, hvad Udvalgets Opgave var. Man udtalte her forrige Gang, at det, at sætte en saadan bestemt Begrænsning, som § 5 nu gjør, og dermed forstedse at affhjære Godseierne den Ret, som Loven af 19de Februar 1861 havde givet dem, var for strengt; thi det var jo dog muligt, at de kunde oplyse, at de havde budt billige og antagelige Vilkaar, men dog ikke havde kunnet sælge, og i dette Tilfælde maatte man se at komme dem imøde og bevare Retten for dem. Det høie Thing veed ligeledes, at Flertallet i Udvalget da valgte at imødekomme dette Ønske paa en saadan Maade, som en Godseier, der var Medlem af Udvalget (Rosenern-Teilmann), den Gang mente, at man rettest burde gjøre det. Tilvisse maatte Flertallet af Udvalget tro derved fuldstændig at have fyldestgjort ethvert rimeligt Ønske. Naar der nu har reist sig en stærk Kritik med Hensyn til dette Forslag, da har det glædet mig, at Børnesfaderen dog har havt saa Meget tilovers for sit eget Barn, at han har ment at burde tage det i Forsvar mod, hvad han kaldte — men hvad jeg ikke vilde have vovet at kalde — temmelig smaalige Angreb. Jeg vilde have ønsket, at Børnesfaderen vilde have vedblevet at vise faderlig Kjærlighed mod Forslaget, men det forekommer mig rigtignok, at han i Slutningen af sit Foredrag var nær ved at begaa Børnemord. At det Udtryk i vort Vædringsforslag, at der skulde være gjort Tilbud til „Godsets Fæstere“, skulde kunne give Anledning til den allermindste Misforstaaelse, som om der derunder indbefattedes ogsaa Husfæstere osv., tror jeg, fortjener den Smødegaaelse, som det har modtaget fra Børnesfaderens Læber. Der er deri naturligvis ikke

Tale om Andet end Gaardfæstere — herunder dog indbefattet Boelsmænd, thi de ere og have efter vor Lovgivning altid været betragtede som Gaardfæstere — og ikke som Husfæstere, og det er umuligt, at det kan misforstaaes. Og hvad der efter min Mening i høi Grad anbefaler Flertallets Forslag, er netop det Krav, som deri er stillet, at der skal være gjort Tilbud til samtlige Godsets Fæstere; thi det kan ikke negtes, at, naar det i Forslaget hedder, at der skal være gjort Tilbud til „Godsets Fæstere“, da er dermed ment til samtlige Gaardfæstere, men det er ogsaa overensstemmende med den Grundanskuelse, som jeg tror deles af den høitæredede Indenrigsminister, at dette var Tanken i Loven af 19de Februar 1861. Hvorledes skulde det ellers have været muligt at realisere Hovedtanken i Loven af 1861, nemlig den: at bringe Gaardene over til de nuværende Fæstere og deres Familier? Dette Punkt tror jeg altsaa i meget høi Grad maa anbefale Udvalgets Flertals Forslag. — Man er jo fra alle Sider enig om, at der skal sættes en Frist. — Udvalgets Flertal har nu imidlertid ment, at, naar Fristen er udløben, men det kan godtgjøres fra en Godseiers Side, at det ikke er hans Skyld, at det ikke er kommet til Salg, saa bør man dog komme ham imøde. Betingelsen derfor skal dog være, at han kan føre Bevis for, at han har gjort antagelige Salgstilbud til Godsets Fæstere. Det vil nu tildeels ogsaa den høitæredede Ministers Forslag under Nr. 9, men det vil tillige, at det skal være Domstolene, der skulle afgjøre, om den enkelte Godseier har gjort billige og antagelige Tilbud, saa at Skylden for, at det ikke er kommet til Salg, ikke kan søges paa hans Side. I saa Henseende maa jeg imidlertid være fuldstændig enig med, hvad det ærede Kongevalgte 6te Medlem (Ufving) har udtalt. Man vilde derved føre Domstolene ind paa en Vej, som de ikke hidtil have betraadt, og ind i et Uføre, hvoraf det vil være umuligt at faae dem ud. Det erkjendes jo ogsaa, selv fra Modstandernes Side, at et Skjøn kunne og skulle Domstolene ikke udøve. Men, sige de, Domstolene skulle tage de Bevisligheder, der lægges for dem, det Skjøn, der er udøvet, og i Genhold hertil skulle Domstolene træffe